

РОЗВИТОК ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ МІЖГАЛУЗЕВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Постановка проблеми. Зростання зайнятості на селі в умовах міжгалузевої інтеграції, запровадження у виробництво інноваційних проектів із вкладенням інвестиційних коштів вимагає наявності кваліфікованих спеціалістів та працівників. Подальша модернізація господарського процесу із залученням сучасної високопродуктивної техніки вітчизняного та іноземного виробництва неможлива без досвідчених кадрів [3]. Вони і надалі залишаються вагомим фігурою на селі. Наразі проблемним питанням є їх навчання та підготовка до роботи на сучасній техніці, створення належних умов праці.

Рівень життя сільського населення на сучасному етапі вказує на незадовільний стан соціального розвитку сільських територій, для якого нині характерна глибока демографічна криза, занепад соціальної інфраструктури та “вимирання” населених пунктів. У даних умовах відродження сільськогосподарського виробництва – це відродження України, її незалежності та державного суверенітету [2]. Одним із варіантів вирішення цієї проблеми повинна стати соціальна спрямованість діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах міжгалузевої інтеграції [6].

Ефективне ведення виробництва неможливе без вирішення соціальних питань, ліквідації наявної напруги і встановлення партнерських відносин між інтегрованими структурами та територіями, у межах яких вони ведуть виробництво [5]. Реалізація цих заходів зумовлює необхідність вивчення соціально-психологічних відносин між колективами різних виробництв і навіть галузей. Сільське населення у ланцюгу руху матеріально-технічних ресурсів і продовольства до кінцевого споживача залишається найбільш незахищеною ланкою, яка неспроможна захистити свої інтереси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження соціально-економічних проблем розвитку сільських територій знайшли своє відображення у працях: І.І. Лукінова, П.Т. Саблука, С.І. Дем'яненка, В.Г. Андрійчука, О.М. Онищенко, В.В. Юрчишина, О.А. Бугуцького, Й.С. Завадського, І.В. Прокопи, Л.О. Шепетько, Є.І. Ходаківського та інших дослідників. Відзначаючи цінність результатів досліджень науковців, необхідно відмітити, що не всі теоретичні розробки знаходять застосування на практиці, про що свідчить сучасний стан розвитку сільськогосподарського виробництва. Занепад

сільських територій потребує поглибленого вивчення даних проблем та реалізації програм з підвищення добробуту сільського населення, створення нових робочих місць.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз соціальної спрямованості діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах міжгалузевої інтеграції та розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо розвитку зайнятості в аграрному секторі економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне сільськогосподарське виробництво вимагає наявності досвідчених фахівців. Інтеграційні процеси у сільській місцевості зумовлюють потребу у висококваліфікованих спеціалістах та працівниках по обслуговуванню зерноелеваторів, очисних та колібровочних машин для доробки зерна і насіння, лаборантів, хлібопекарів, забійників худоби, сторожової охорони. Для реалізації виробленої та переробленої продукції необхідні досвідчені менеджери, які обізнані із логістикою сучасної торгівлі у ринкових умовах господарювання, водії автомашин та експедитори по доставці продукції до споживача. Покращення соціально-культурного та побутового розвитку сільських територій неможливе без запровадження виробничих та обслуговуючих кооперативів, куди також будуть задіяні фахівці всесторонніх напрямів спеціалізації (агрономії, зооветеринарії, менеджменту).

Вдосконалення міжгалузевих зв'язків вимагає значно покращити ведення галузі тваринництва, що у свою чергу, забезпечить жителів сільських територій не лише сезонною, а і постійною круглорічною роботою [10]. В умовах міжгалузевої інтеграції виникає потреба в операторах машинного доїння корів, техніках по штучному осіменінню тварин, спеціалістах по ідентифікації, племінній справі та зооветеринарному обслуговуванню. Удосконалення ведення галузі тваринництва дасть поштовх для сучасного кормовиробництва, де також виникає необхідність працівників кормоцехів, переробних комбикормових установок, операторів, фуражирів і обліковців по зберіганню сіна, сінажу, силосу та концентрованих кормів [9].

Практика ведення сільськогосподарського виробництва у сучасних умовах господарювання показує, що краще мати фахівців, які проживають в даній місцевості. По-перше, це забезпечує зайнятість сільського населення роботою. По-друге, роботодавець несе менше затрат на доставку та забезпечення побутових умов працюючих. По-третє, більша відповідальність працівників за виконану роботу [1].

Однак, для того щоб мати досвідчені кадри на селі, необхідно проводити значну роботу у цьому напрямі, зокрема із молоддю. На спонсорській основі інвестиційним компаніям необхідно проводити "майстер-класи", надаючи змогу майбутнім спеціалістам користуватись сучасним обладнанням та оргтехнікою. Варто створювати тренувальні літні табори для відпочинку і проходження практики на сучасній техніці по новітніх технологіях [4]. Після навчання надавати абітурієнтам направлення в аграрні вузи та коледжі для здобуття відповідних спеціальностей за рахунок аграрних підприємств. По завершенню навчання допомагати молодим спеціалістам у придбанні житла та інших необхідних побутових умов для проживання і праці.

На рівні держави Міністерством аграрної політики та продовольства України проводиться відповідна робота, щодо покращення соціально-побутових умов на селі. У концепції "Рідне село", через сільські та селищні ради вивчаються проблеми, які виникають на селі та приймаються відповідні міри щодо їх вирішення [7]. Особливо актуальним є налагодження переробки продукції у сільській місцевості та збільшення зайнятості населення.

Проведені дослідження показали, що розвитку соціальної сфери сприяє діяльність інтегрованих формувань в аграрному секторі економіки. Інтегровані господарства є вагомими платниками податків, вони частково забезпечують працівників житлом та сприяють розбудові соціальної інфраструктури. Інтегровані сільськогосподарські підприємства спрямовують частину прибутку від господарської діяльності на потреби соціальної сфери. Товаровиробники ремонтують дороги, виділяють кошти на водо- та газо-підведення до населених пунктів, забезпечують місцеві школи та дитячі садки продуктами харчування. Вони планують розвиток не на короткострокову перспективу, а на тривалий час, створюючи при цьому передумови для відродження сільської місцевості.

З метою подальшого розвитку сільських територій та для створення нових робочих місць необхідна державна допомога. Головними напрямками реалізації державної політики зайнятості на селі у нинішніх умовах можна визначити наступні: переорієнтація податкового законодавства на потреби розвитку бізнесової діяльності у сільській місцевості; створення сільськогосподарськими товаровиробниками альтернативної мережі переробних потужностей, об'єднання товаровиробників на кооперативній основі [8]. Актуальним заходом для відновлення зайнятості у сільській місцевості є пошук альтернативних видів підприємницької діяльності (рис. 1). Дані тенденції характерні для усіх розвинутих країн та мають позитивні наслідки.

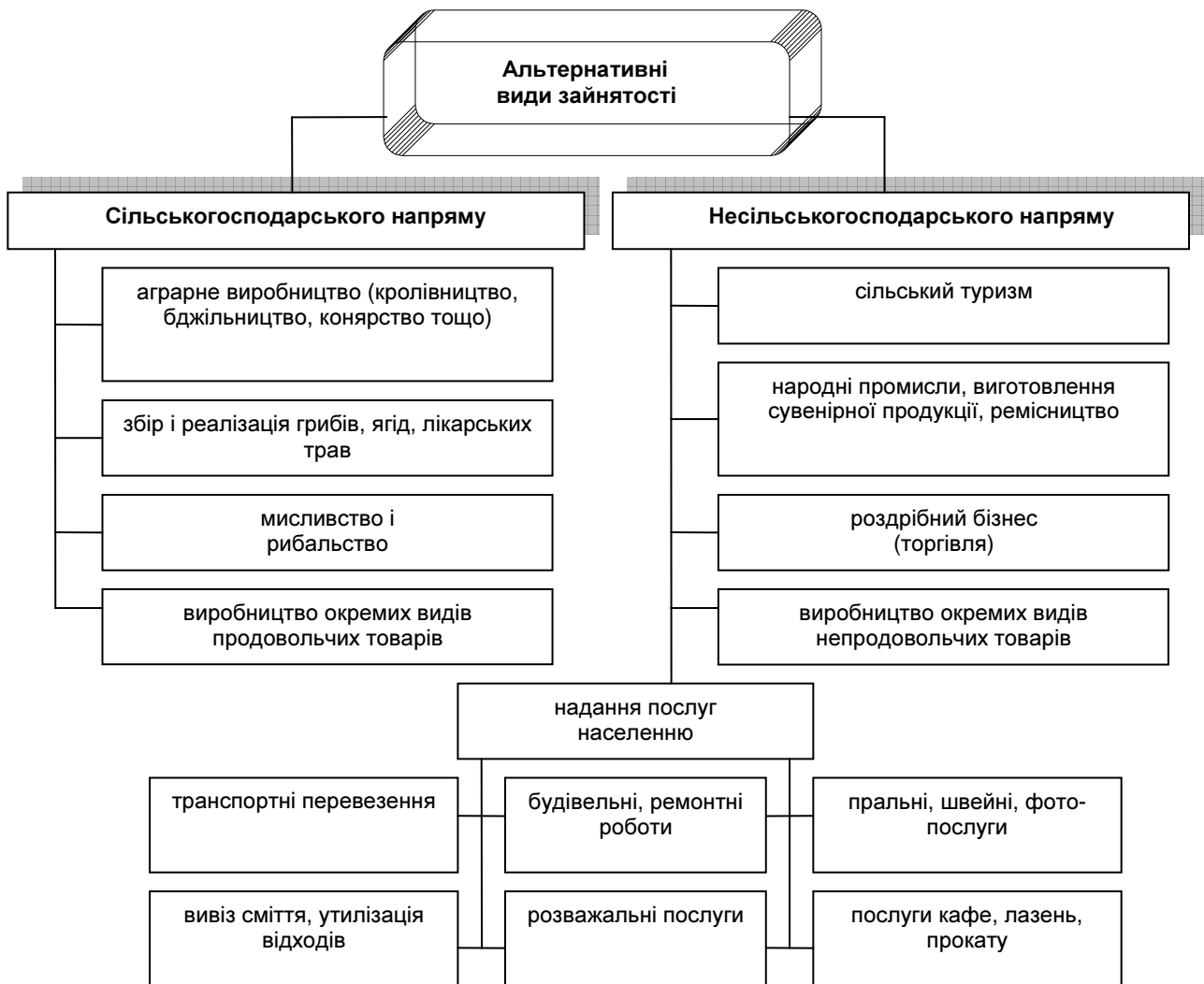

Рис. 1. Класифікація видів альтернативної зайнятості сільського населення

Джерело: власні дослідження автора

Забезпечення зайнятості селян, вивільнених із сільського господарства в процесі його глобальної модернізації, у місцях їх постійного проживання, передбачатиме розвиток багатогалузевої і багатофункціональної виробничої та соціальної сфер, зокрема зосередження комплексної переробки сільськогосподарської продукції переважно у місцях її виробництва. У процесі реформування аграрної сфери постсоціалістичним країнам Центральної Європи вдалось уникнути масового безробіття селян значною мірою завдяки зосередженню у сільській місцевості переробки сільськогосподарської сировини, її зберігання та масового виробництва продуктів харчування.

Висновки з даного дослідження. Формування інтегрованих структур спрямоване на відновлення порушених міжгалузевих зв'язків і диспаритету цін між реалізованою сільськогосподарською продукцією та матеріально-технічними ресурсами промислового походження, відновлення самодостатньої кредитної системи. На відміну від дрібних сільськогосподарських підприємств інтегровані підприємства мають кращі шанси залучити інвестиції, накопичений досвід роботи, кваліфіковані кадри, розвинену інфраструктуру, можливість диверсифікувати ризики і контролювати затрати по всьому ланцюгу – від поля до супермаркету.

Відродження сільських територій та вирішення соціально-економічних питань в умовах ринкової економіки можливе тільки за умови зміни селянського укладу життя та виробничих відносин на селі, які мають бути спрямовані на формування працівника, зацікавленого в результатах своєї праці. Такі заходи повинні наблизити можливості сільського населення до міського у забезпеченні належною роботою, рівнем дохідності сільських працівників, належних побутових та соціально-культурних послуг, підвищення престижності праці селянина. Формування інтегрованих структур і розвиток агропромислового виробництва на цій основі є одним із основних чинників, які визначають рівень розвитку соціальної сфери села та соціальний добробут селян.

Література

1. Балакирев В. Оценка влияния корпоративных социальных программ в России: ситуация, постановка задачи / В. Балакирев // Организация – 2005. – № 3-4. – С. 65-77.
2. Бородіна О. Сільський розвиток в Україні / О. Бородіна // Економіка АПК. – 2008. – № 9. – С. 25-29.
3. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/apk?tid>
4. Дослідження УКАБ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agribusiness.kiev.ua/u>
5. Іванюта В.Ф. Методологічні підходи до подолання бідності сільського населення / В.Ф. Іванюта // Економіка АПК. – 2008. – № 6. – С. 41-43.
6. Кравчук К. Неподнятая целина / К. Кравчук // Украинский деловой еженедельник “Контракты”. – № 38. – 2008. – С 25-29.
7. Ліга: Закон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ligazakon>
8. Макаренко П.М. Моделі аграрної економіки / П.М. Макаренко – К. : ННЦ ІАЕ УААН, 2005. – 680 с.
9. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Полісся і західного регіону України / редкол.: В.М. Зубець (голова) та ін. – К. : Аграрна наука, 2010. – 944 с.
10. Нестерчук Ю.О. Інтеграційні процеси в аграрно-промисловому виробництві / Ю.О. Нестерчук. – Умань: видавець “Сочінський”, 2009. – 372 с.